

TİRYAKİOĞLU/TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No: 45436/99)

Strazburg

24 Mayıs 2005

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (45436/99) başvuru no'lu davanın nedeni, Türk vatandaşları Emin Bülent T. ve Nuriye T.'nin (başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na (Komisyon) 26 Ekim 1998 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) eski 25. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur.

Ankara Barosu avukatlarından K. B. tarafından temsil edilen başvuranlar, Devletin ek kamulaştırma bedelini ödemede gecikmesinden ve Türkiye'deki yüksek enflasyon oranı karşısında gecikme faizinin yetersiz kalmasından şikâyetçi olarak, 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesine gönderme yapmaktadır.

OLAYLAR

Davanın Koşulları

Başvuranlar Nuriye ve Emin T. sırasıyla 1934 ve 1957 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedirler.

20 Ağustos 1996 tarihinde İstanbul İline bağlı Bakırköy Belediyesi (Belediye), başvuranlara ait bir araziye kamulaştırmıştır.

Belirlenen kamulaştırma bedeli mülkün devir tarihinde başvuranlara ödenmiştir. Ödenen tutar üzerinde anlaşmazlık doğunca başvuranlar, Bakırköy Asliye Hukuk Mahkemesi'ne kamulaştırma bedelinin artırılması talebiyle başvuruda bulunmuşlardır.

12 Eylül 1997 tarihinde başvuranlar Bakırköy Asliye Hukuk Mahkemesi'ndeki davayı kazanmış ve başvuranlara, 24 Kasım 1996 tarihinden itibaren hesaplanmak üzere yıllık 30% oranında gecikme faizi ile birlikte 39.050.000.000 Türk Lirası ek tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

23 Aralık 1997 tarihinde Yargıtay ilk derece mahkemesinin verdiği karar onamıştır. Belediye tarafından yapılan karar düzeltme talebi ise 25 Mart 1998 tarihinde reddedilmiştir.

1 Haziran 1998 tarihinde başvuranlara, gecikme faizleri ile birlikte ek tazminat ödenmiş ve bu tarihte sözkonusu tutar 53.378.336.000 TL'ye yükselmiştir.

HUKUK AÇISINDAN

I. 1 NO'LU EK PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLALİ HAKKINDA

Başvuranlar, kendilerini ilgilendiren kamulaştırma prosedürüne ilişkin bir dizi argüman ortaya koymakta ve esasen Belediyenin ek tazminatı ödemede gecikmesi nedeniyle sözkonusu tazminatın değer kaybettiğinden ve gecikme faizinin, Türkiye'deki yüksek enflasyon oranı ile karşılaştırıldığında yetersiz kaldığından şikâyetçi olmaktadır. Bu itibarla başvuranlar 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesine atıfta bulunmaktadır.

A. Kabuledilebilirlik Hakkında

Hükümet öncelikle, AİHS'nin 35. maddesinde öngörülen altı ay kuralına uyulmadığı için AİHM'den başvuruyu reddetmesi talebinde bulunmaktadır. Hükümete göre sözkonusu sürenin bitimi 21 Nisan 1998 tarihi, yani kamulaştırmayı yapan idarenin karar düzeltme başvurusunun Yargıtay tarafından reddedilmesinin ardından ilk derece mahkemesinin kararının kesinleştiği tarih olmalıydı. Oysa başvuranlar 26 Ekim 1998 tarihinde Komisyon'a başvuruda bulunmuşlardır.

Başvuranlar bu sava karşı çıkmaktadırlar.

AİHM kendisine yapılan başvurudaki şikâyetin, esas itibarıyla idarenin ek kamulaştırma bedelini ödemede gecikmesi ve başvuranların bu gecikmeden kaynaklanan kayıpları olduğunu ortaya koyar. Oysa bu türden bir şikâyet ancak, bu güne kadar AİHM'nin Yargıtay kararından itibaren üç ay olarak kabul etmiş olduğu belli bir makul süre geçtikten sonra yapılabilirdi (Bkz., özellikle Akkuş, s. 1311, § 35, adigeçen karar). Bu durumda şikâyetin her halükarda, iç mahkemeler tarafından tayin edilen tazminat tutarının ödenmesinden, yani ihlali oluşturan durumun sona ermesinden itibaren altı ay içinde Sözleşme organlarına sunulması gerekmektedir.

Mevcut davada AİHM, altı aylık sürenin bitimini, İdare tarafından tazminat tutarının ödendiği 1 Haziran 1998 tarihi olduğunu kabul eder. Dolayısıyla başvuranların 26 Ekim 1998 Komisyon'a başvurularını yapmaları, AİHS'nin 35. maddesine uygundur.

Hükümet'in itirazının reddi uygun görülmüştür.

AİHM, içtihatlarından doğan kriterler ışığında (Bkz., özellikle, Akkuş, adigeçen karar) ve elindeki mevcut unsurların tümü gözönüne alındığında başvurunun esastan incelenmesi gerektiği kanaatine varmıştır. AİHM başvuruda hiçbir kabuledilemezlik gerekçesi ile karşılaşılmadığını tespit etmiştir.

B. Esas hakkında

AİHM daha önce bu davanunkine benzer soruları gündeme getiren başka davalar da incelemiş ve 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Bkz., özellikle, Akkuş, s. 1310, § 30-31, adigeçen karar ve Aka, s. 2682, §§ 50-51, adigeçen karar).

AİHM Hükümetin görüşlerinde, mevcut davayı farklı şekilde sonuçlandıracak hiçbir tespit ve delil sunmadığını kaydeder. Ulusal mahkemelerin kararına göre başvuranlara verilmesi gereken ek tazminatın ödenmesindeki gecikme, kamulaştırmayı yapan idareden kaynaklanmış olup, başvuranları, mülklerinin kamulaştırılmasına ilaveten ayrı bir zarara daha sokmuştur. Söz konusu davanın toplam fiili süresi ile ikiye katlanan bu gecikme, AİHM'yi, başvuranların, genel yararın gerektirdikleri ile mülkiyet hakkına saygının korunması arasında hüküm sürmesi gereken adil dengeyi bozan, alışılmışın dışında ve ölçsüz bir yüke katlanmak zorunda kaldıkları yönünde düşünmeye sevk etmektedir.

Sonuç olarak 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

AİHS'nin 41. maddesinde yer alan unsurlar.

A. Maddi ve Manevi Tazminat

Başvuranlar toplam 275.549 Amerikan Doları (USD) değerinde maddi, 50.000 USD değerinde ise manevi zarara uğradıklarını iddia etmektedirler.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, yukarıda sözüedilen Akkuş kararında (s. 1311, §§ 35-36 ve 39) benimsenen hesaplama yöntemini gözönünde bulundurarak ve ilgili ekonomik veriler ışığında, başvuranlara maddi tazminat olarak 16.300 (onaltı bin üçyüz) Euro ödenmesine karar vermiştir.

Manevi tazminat hususunda ise AİHM, mevcut dava koşullarında, bir ihlalin varlığının tespitinin adil tazmin için başlı başına yeterli olduğuna kanaat getirmiştir.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuranlar, AİHM ve yerel mahkemeler nezdinde yaptıkları masraf ve harcamalar için 23.000 Euro tazminat talebinde bulunmaktadır.

Hükümet bu talebin haklı bir gerekçeye dayanmadığı kanaatindedir.

Mahkemenin bu konudaki içtihadı ve mevcut unsurlar doğrultusunda, AİHM, başvuranlara tüm masraflarla birlikte 1.000 (bin) Euro ödenmesinin makul olduğuna kanaat getirmiştir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabuledilebilir olduğuna;

2. I No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine;

3. Manevi tazminatla ilgili olarak, mevcut kararının kendisinin adil tazmin için başlı başına yeterli olduğuna;

4. a) AİHS'nin 44§2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve miktara yansıtılabilecek KDV, pul, harç ve masraflarla birlikte, Savunmacı Devlet tarafından başvurana:

i. maddi tazminat için 16.300 (onaltıbin üçyüz) Euro ödemesine,

ii. masraf ve harcamalar için 1.000 (bin) Euro ödemesine;

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Hükümetin, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faizi uygulamasına;

5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddine;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77§§ 2 ve 3 maddesine uygun olarak 24 Mayıs 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.